

IT-revolusjon med datamaskinen som motor. Norsk innsats i det globale bildet

NTVAs 50-års jubileum

9. September 2005

Adm. direktør Rolf Skår

Det er utviklingen av datamaskinen som er selve motoren i IT-revolusjonen

- Med en forbedring på 200 millioner over 40 år er revolusjon neppe å ta for hardt i.
- Ikke et foredrag om Norsk Datas vekst og fall.
- Bidrag til forståelse av hva som gjorde en slik utvikling mulig, og norske roller i det globale bildet.

1972 - 2005 Forbedringer

	NORD-5	HP Integrity (Intel Itanium)	
Ytelse	0,5 Mflops	246 flops	48 000
Størrelse primærlager	256 kbytes	166 bytes	64 000
Størrelse harddisk	10 Mbytes	288 Gbytes	28 800
Kommunikasjon	1200 bits/s	1 Gbit/s	833 000
Pris 2005 kroner	28,5 mill kroner	250 000 kroner	80
Pris ytelse			4 000 000

Grunnlaget for norsk datamaskinindustri

- Nettverket FFI - MIT med NTNF stipend
- Rett mann på rett sted til riktig tid, Yngvar Lundh, MIT/TX-0
- Optimalt tidspunkt for kommersialisering
- Særdeles dyktige datamaskinkonstruktører som fulgte i Yngvar Lundhs fotspor

- Tre miljøer var ledende på moderne kost effektive datamaskiner
  - Route 128, Boston
  - Silicon Valley, California
  - Oslo/Kjeller
- FFIs dominerende rolle som utviklingsinstitusjon er bemerkelsesverdig. Finn Lied og Karl Holbergs tese, arvet fra MIT om bare å engasjere seg i det som er så krevende at ingen andre kan klare det.

Det er datamaskinen som er selve motoren i IT-revolusjonen

- Det er revolusjoner i alle de sentral delene av en datamaskin
  - Prosessoren (regneenheten)
  - Primærlageret (hukommelsen)
  - Sekundærlageret (harddisken)
  - Kommunikasjon (nettverksforbindelsen)
  - Programvaren (software)

Prosessoren

- Fra smart konstruksjon med transistorer og integrerte kretser til smarte koplinger med et stort antall mikroprosessorer

Produkt	Lansering	Ord- lengde	Adresse- område	Klokke- hastighet	Antall transistorer	Anvende lser
4004	Nov 1971	4	640 bytes	0,1 Mhz	2.300	Kalkulator
8008	Apr 1972	8	16 Kbytes	0,2 Mhz	3.500	Hobbymaskiner
8080	Apr 1974	8	64 Kbytes	2 MHz	4.500	10 ganger ytelsesforbedring
8086	Juni 1978	16	1 Mbytes	10 MHz	29.000	PC blir mulig
80286	Feb 1982	16	16 Mbytes	12,5 MHz	134.000	PC blir nyttig
80386	Okt 1985	32	4 Gbytes	33 MHz	275.000	Første 32 bit PC
80486	Apr 1989	32	4 Gbytes	50 MHz	1.200.000	Hurtig 32 bit m/cache og floating point
Pentium	Mar 1993	32	4 Gbytes	66 MHz	3.100.000	Økt ytelse, skalar arkitektur
Pentium II	Mai 1997	32	64 Gbytes	300 MHz	7.500.000	Økt ytelse
Pentium III	1999	32	64 Gbytes		9.500.000	Bilde og video mulig
Pentium 4	2000	32	64 Gbytes	1500 MHz	42.000.000	Økt ytelse
Itanium	2001	64	1 Petabyte	800 MHz		Første 64 bit. Teknisk beregning
Xeon	2002	64	256 Terabytes	2200 MHz		Spill, grafikk
Dagens toppmodeller:						
Pentium 4 EE HT	2004	32	64 Gbytes	3400 MHz	178 mill.	
Itanium double processor	2004	64	1 Petabyte	1600 MHz	410 mill.	
Xeon MP	2004	64	256 Terabytes	3000 MHz	286 mill.	

Primærlageret

- Med ferrittkjernehukommelse ville vi neppe hatt noen IT-revolusjon. Overgangen til halvlederteknologi (CMOS DRAM) helt avgjørende.

Lanseringsår	Produkt	Type	Linjebredde nanometer	Antall transistorer
1970	1 kbit	PMOS	8000	4096
1974	4 kbit	NMOS	8000	8192
1976	16 kbit	NMOS	5000	16384
1979	64 kbit	NMOS	3000	65536
1982	256 kbit	NMOS	2000	262144
1984	256 kbit	CMOS	1500	262144
1986	1 Mbit	CMOS	1200	1048576
1988	4 Mbit	CMOS	800	4194302
1991	16 Mbit	CMOS	500	16777216
1994	64 Mbit	CMOS	350	67108864
1996	128 Mbit	CMOS	300	134217728
1997	256 Mbit	CMOS	250	268435456
1998	512 Mbit	CMOS	230	536870912
2000	1 Gbit	CMOS	180	1073741824
2004	1 Gbit	CMOS	90	1073741824

Harddisken

- Paradigmeskiftet fra pengemaskin til eksplosiv forbedring. Trolig viktigste element i kollapset til den etablerte datamaskinindustrien
- Jevn utvikling, 40% per år frem til 1990
- Fra 1997 100% forbedring hvert år
- Pris / ytelse forbedret 10 millioner ganger på 20 år

Datakommunikasjon

- Nesten ingen utvikling frem til 1990. Kombinasjon av ny teknologi med fiber og oppløsning av telemonopoler har gitt oss dagens internett og verdensvev
  - Uninetts hovednett mellom Oslo - Bergen - Trondheim
    - 1987   9600 baud (9,6 kbit/s)
    - 1990   2 Mbit/s
    - 2005   2,5 Gbit/s
- Pris / ytelse mer enn 1000 millioner ganger forbedret

Programvaren (software)

- Simula, utviklet av Odd Dahl og Kristen Nygaard, ledet til objektorientert programmering med langvarig global innflytelse
- Nettleseren Opera med globalt marked og globale muligheter nå

Programvare for ND-maskiner

- NDs fremgang var i like stor grad knyttet til programvaren som selve datamaskinen
- Operativsystemet var viktigst
  - 1972 TSS (TimeSharing System)
  - 1973- SINTRAN III. Første kombinerte operativsystem for
    - Samtids databehandling
    - Timesharing
    - Transaksjonsbehandling
    - Nettverk
  - Applikasjoner ga konkurransedyktighet
    - SIBAS Database
    - NOTIS Tekstbehandling

Det store paradigmeskiftet

- Før 1988: Pris bestemt av kundeverdi og IBMs dominerende posisjon og IBMs kostnadsnivå. Harddisken som pengemaskin
- Fra 1990: Forbedringene i teknologien kommer kundene til gode i form av lavere priser og dermed eksplosiv markedsvekst og enda raskere akselererende utvikling.

Det store paradigmeskiftet, forts.

- Grensesprengende programvare gjorde PC'ene først nyttige og deretter brukervennlige
  - Regnearket
  - Tekstbehandling
  - Vindubasert operativsystem (Macintosh og Windows)
  - Internett
  - Verdensvev

IT-revolusjonen gjennomsyrrer alt

- IT-produkter har typisk lav eller tilnærmet null produksjonspris, men meget høye utviklingskostnader
- Det betyr at det er liten eller ingen korrelasjon mellom hva et produkt selges for og hvor godt eller verdifullt produktet er

IT-revolusjonen gjennomsyrrer alt

forts.

- For produsentene er det i hovedsak utviklingskostnadene og antall enheter disse avskrives over som bestemmer lønnsomhet og konkurranse-dyktighet
- Eksempel:
Istedenfor å selge 1000 kopier av en programvarelisens for regnskap til 1 mill pr lisens, kan en selge den identiske programvaren for 1000 kroner pr lisens for dermed å selge mer enn 1 million lisenser

Alt blir digitalt

- All behandling av tekst og trykte dokumenter
- Taletelefoni med fulldigitalt nettverk
- GSM mobiltelefoni og senere generasjoner
- Bilder, digitale kamera
- Digital radiokringkastning
- Digital TV-distribusjon
- Digital kino og film

DSP (Digital Signal Processor) teknologi har laget grunnlaget

Vil IT-revolusjonen fortsette ?

JA